

FYRI MÁLIÐ

Fínari at nýta føroysk orð

– Tá fólk verða spurð, er tað ein breið semja um, at tað er betri at nýta føroysk orð heldur enn útlendsk. Og hyggur tú nærri at svarunum, visir tað seg, at føroysk orð verða mett at vera finari enn útlendsku útgávnar av sama orði, sigur Jógvan í Lon Jacobsen, lektari í málfrøði á Føroyamálsdeildini á Fróðskaparsetrinum

BARBARA HOLM

Á Føroyamálsdeildini á Fróðskaparsetrinum arbeiða tey døgliga við at granska atburð og tilknýti hjá føroyingum til tað føroyska málið. Jógvan í Lon Jacobsen gjørdi fyrri nøkrum árum síðani triggjar kanningar, har hann royndi at granska, hvønn hugburð føroyingar hava, tá ið um ræður at finna føroysk orð fyrri tey ensku orðini, sum vit hava lyndi til at taka til okkum. Orðapørini vóru design/sniðskapar, mail/teldubráv og bodugyard/lívverji.

Fyrsta kanningin var ein kvantitativ spurnakanning, har 500 fólk søgdu sína hugsan um hvørji av hesum orðunum tey helst nýttu. Úrslitið í hesari kanningini varð, at tveir triðingar av teimum spurdu søgdu seg heldur vilja nýta tey føroysku orðini. Tó var ikki eins stór undirtøka fyrri at nýta sniðskapar heldur enn design.

Í næstu kanningini vóru ávisir persónar tiknir inn til eina stórri samrøðu, har millum annað varð spurt um somu orð, og her gjørdist greitt, at fleiri teirra nýttu bæði orðini. Samstundis var áhugavert at frætta, at føroysku orðini vóru nýtt í formligum samanhangi, meðan tey útlendsku vóru nýtt, tá ið umstøðurnar vóru óformligar og meir privatar.

Triðja og síðsta kanningin vísti tað sama – at fólk, sum nýta føroysk orð heldur enn ensk – fáa eina jaligari meting av nøkrum persónligum eyðkennum enn tey, ið nýta ensk orð. Í hesari kanningini fingið áleið 600 fólk fyra ljóðbrot at hoyra, har sama kvinna las tvey av ljóðbrotunum. Hendan sama kvinnan hevði í øðrum ljóðbrot-

Við einum móðurmálsdegi kunnu vit einaferð um árið varpa ljós á málið og tær avbjóðingar sum eru«

inum fleiri føroysk orð, meðan hon í hinum ljóðbrotinum hevði fleiri ensk orð, sum til dømis internet ístaðin fyrri alnót. Breið undirtøka var fyrri, at ljóðbrotið við føroysku orðunum lýsti eina kvinnu, sum var meira intellektuell, effektiv og evnarík enn sama kvinna, sum nýttu ensk orð.

Rættur hugburður til málið

Jógvan í Lon Jacobsen greiðir frá sínum kanningum, og hóast tað

ivaleyst ber til at seta spurnartekin við, um kanningarnar nú eru heilt eftirfarandi, ella um summir spurningar kundu verið orðaðir øðrvísi, so er tendensurin kortini greiður – tað er finari at nýta føroysk orð.

– Aðrastaðni siggja vit, at tað at nýta ensk ella útlendsk orð ístaðin fyrri sítt móðurmál, er mett at vera betur á onkran hátt. Tí er tað sera áhugavert at siggja, at í Føroyum er tað beint øvugt, sigur Jógvan í Lon Jacobsen.

Áðrenn føroyskt varð víðurkent sum móðurmál í Føroyum, var danskt mett at vera tað fina málið, meðan føroyskt var gerandismálið hjá føroyingunum tá.

Men í dag er skútan vend.

– Føroyska málið hevur tað gott. Tað er eingin hóttan ímóti málinum, at summi útlendsk orð sníkja seg innímillum. Soleiðis hevur tað altíð verið, og soleiðis fer tað at vera. Tað er bara sunt fyrri málið, sigur Jógvan í Lon Jacobsen.

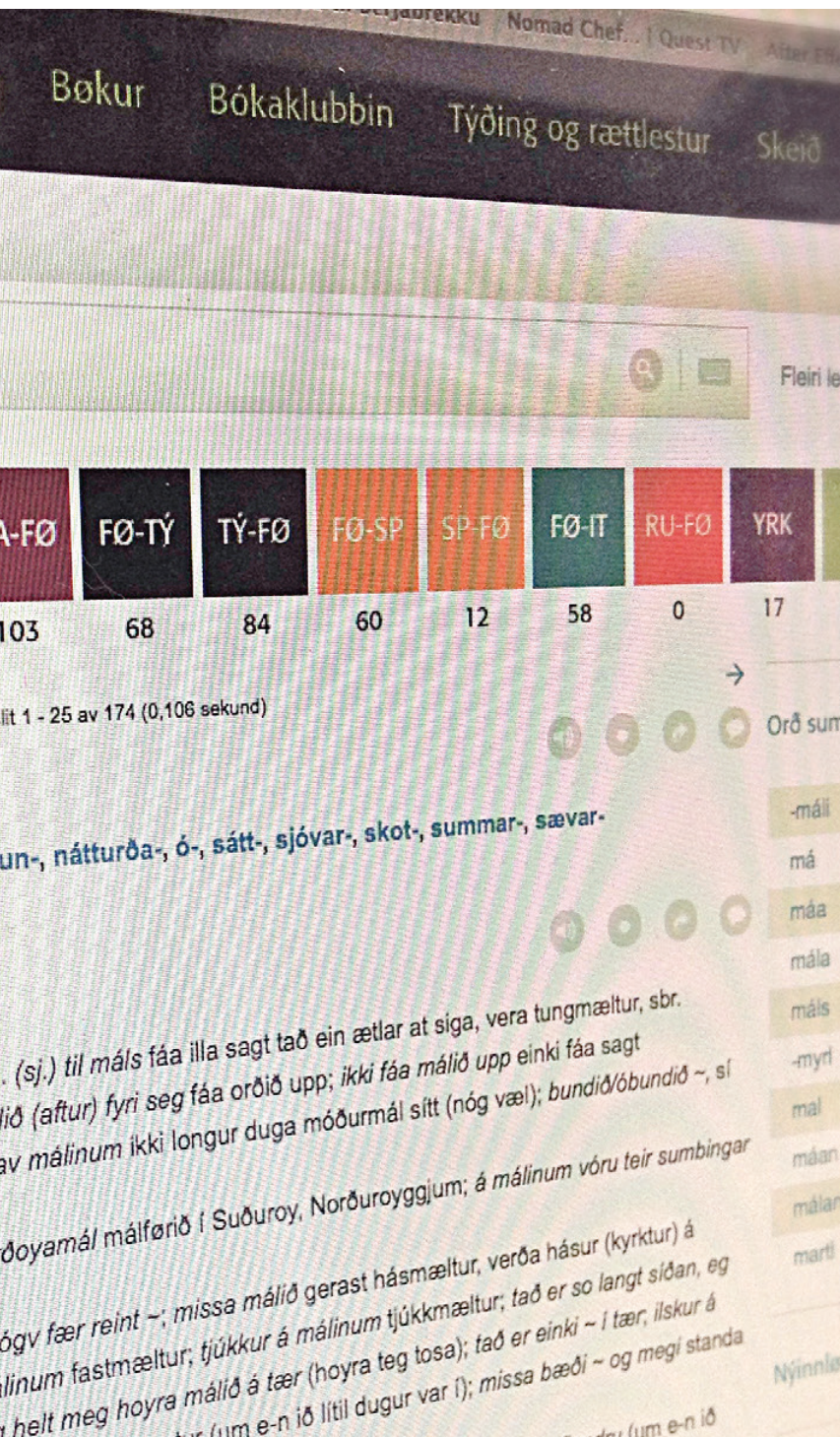
– Tó so er ein hóttan, um til dømis ávís fakøki ella samfelagsøki taka enskt fram um føroyskt, tí tá er talan um málsligan økissmiss, og tað er ein nógv stórri vandi, enn um einstøk fremmand orð koma inn í føroyskt, sigur Jógvan í Lon Jacobsen.

Men sum heild er føroyska málið ógvuliga virkið, og tað verður nýtt døgliga á flest øllum økjum í samfelagnum. Og tað er eitt gott tekn, so í so máta stendur væl til.

– Vit hugsa jú ikki um málið til dagligt. Tað er bara har hjá okkum. Men við einum móðurmálsdegi kunnu vit einaferð um árið varpa ljós á málið og tær avbjóðingar sum eru, og tað haldi eg er ógvuliga gleðiligt, sigur Jógvan í Lon Jacobsen.

At ein móðurmálsdagur nú er komin á breddan er kærkomið og neyðugt, tí tað er eitt upplagt høvi at varpa enn meira ljós á móðurmálið og tess týðning og menning í Føroyum í dag.

BARBARA@SOSIALURIN.FO

Islex verkætlanin knýtir øll Norðurlond saman málsliga á tann hátt, at tú kanst sláa eitt orð upp í digitalu orðabókini og fáa tað á øllum norðurlandamálum.

Spain
0,10%

Pólland
0,09%

Japan
0,08%

Frakland
0,07%

Holland
0,07%

Australia
0,06%

Italia
0,06%

New Zealand
0,03%

Kekkia
0,03%

Kanada
0,02%